

LOKALHISTORISK MAGASIN

Kjære lesar

Oda Svisdal
Redaktør

I dette nummeret av Lokalhistorisk Magasin kan du lese om menneske, stader og prosjekter som på ulike måter belyser mangfoldet i lokalhistorien. Du kan lese om den kvenske kunstmaleren Ivar Sælø, en markant finnmarks-kunstner som hentet inspirasjon fra landskap, kultur og hverdag i nord. Videre kan du lese om to brødre som med støtte fra Språkrådet og bidrag fra lokale informanter har dokumentert rundt hundre stedsnavn langs en setervei på Sør-Fron. Vi har også vært så heldig å få med et utfrag fra Museumsforlagets nye bok *Samisk liv og kultur på 1700-tallet*. Til slutt får vi en presentasjon av prosjektet *Emigrating to America*, Formidlingsprosjekt fra Tidvis som enkelt kan brukes av lokalhistorielag

God lesing!

Nr. 6, 2025, 35.årgang

Lokalhistorisk magasin

Meldingsblad for Landslaget for lokalhistorie

Forside: «Klesvask ved lavvoen» 1955. Innkjøpt av Nasjonalmuseet i 2020. Foto: Børre Høstland, Nasjonalmuseet

Kontakt: sekretariat@landslaget.org
Bispegata 9B 7012 Trondheim

Designmal: Pallin Studio

Innhold

Leder

Landslagets kartleggingsprosjekt

Finnmarks-kunstneren Ivar Sælø

Namna langs setervegen

Samisk liv og kultur på 1700-tallet

Emigrating to America

Torveig Dahl
Styreleder i Landslaget

Sommaren er på hell, men enda er det att mange fine dagar framover i august og september før kulda kjem og får oss til å endre aktivitetane litt. Mange gode tema-møte, lokalhistoriske vandringar, skuleopplegg – og anna aktivitet i laga og lokalsamfunna ligg framfor oss, både som arrangørar og som brukarar.

Sjølv har eg vore på fleire flotte utstillingar, møte og vandringar i sommar. Like viktig som dei arrangerte vandringane er eige funn og undring over spor over levd liv. Da ber det heim og leite om eg har noko informasjon om dette, spanande. Korleis få det supplert med meir informasjon, drøfta med andre? Da veks det både i eige oppleving – og i innleving og kjennskap til tidlegare liv.

Det er ikkje berre dei store stadene eller forteljingane som er viktige, minst like viktige er dei små funn ein snublar over, eller har leita etter og finn. Eg har vore med i arbeidet på ei større keramikkutstilling i Ringeby Prestegard i sommar. Utstillinga heiter «Kraftoverføring, sidefortellinger i norsk keramikk...» I grunnen ein god tittel, har eg tenkt, også relevant for oss som driv med lokalhistorie. Det er ikkje berre dei store lange fortellingane som er viktige, men like viktig er alle dei små som supplerer. Kan hende vi får ei kraftoverføring vi også, når vi ser både dei store, lange linene og alle dei små som går på kryss og tvers. Kan hende det er verdt ein artikkel i Lokalhistorisk Magasin også?

Eg ser fram til hausten, da kjem det så mange fine årbøker og andre kulturhistoriske bøker som vi berre kan gle oss til. Det blir lagt ned eit umåteleg stort arbeid kvart år for å få samla, korrekturlest mm. og gitt ut desse bøkene, så viktig for samtida, men også for framtida. Bøkene er alle noko handfast, i motsetnad til det ein finn på nett, blir fort flyktig og for mange vanskelegare å lesa og forstå, men viktig å ha bae delar, synes eg. – Som med vårt Lokalhistoriske Magasin som kjem jamt og trutt nå, på ein enkel og lettvinnt måte tilgjengeleg for alle, og du kan lagre på eige maskin om det er ein artikkel du finn aktuell for noko du driv med.

Ringeby 14 august 2025
Torveig Dahl

Landslagets kartleggingsprosjekt

Om historielagenes arbeid med
nasjonale minoriteter og urfolk

Landslaget for lokalhistorie har fått tilskudd fra Kulturdirektoratet til prosjektet «Kartlegging av historielagenes arbeid med nasjonale minoriteter og urfolks historie». Prosjektet gjennomføres fra august til oktober 2025 og skal løfte fram et viktig, men ofte underkommunisert felt i lokalhistorisk dokumentasjon: hvordan frivillige historielag over hele landet har arbeidet, og arbeider, med kvensk, skogfinsk, jødisk, samisk, romsk og romanifolk/tateres historie.

Bakgrunnen er Sannhets- og forson-

ingskommisjonens rapport, som pekte på behovet for synliggjøring av nasjonale minoriteter og urfolk i et historisk perspektiv. Mange lokalhistoriske lag har samlet inn historier, bilder og minner fra sine nærområder – også om minoriteters liv i lokalsamfunnene, men materialet har ikke blitt systematisk kartlagt eller løftet fram i en nasjonal sammenheng.

Kartleggingen vil skje gjennom en spørreundersøkelse sendt til alle medlemslag, samt dybdeintervjuer med utvalgte lag som har arbeidet særskilt med minoritets- og urfolkshistorie.

Spørsmålene er utformet for å samle inn så mye kunnskap som mulig, selv om ikke alle er like relevante for alle lag. Det er likevel viktig at flest mulig bidrar, slik at vi får et mest mulig helhetlig bilde.

– Vi vet at det finnes mye godt arbeid i medlemslagene våre, men det har ikke blitt samlet inn på en måte som gjør det tilgjengelig for undervisning, forskning eller formidling. Det ønsker vi å gjøre noe med nå, sier generalsekretær Tor Anders Bekken Martinsen.

Prosjektet ledes av Terje Grytbakk Wold i samarbeid med en arbeidsgruppe med representanter fra både historielag og fagmiljøer knyttet til minoritetshistorie. Trygg Jakola, leder for Samarbeidsforum for historielagene i Øst-Finnmark, og direktør for Norsk Skogfinsk Museum, Dag Raaberg er medlemmer i gruppa.

Resultatene vil publiseres og formidles blant annet i Landslagets digitale Lokalhistorisk Magasin, og vil inngå i Landslagets langsiktige arbeid med å styrke lokalhistoriske perspektiver på samfunnets kulturelle mangfold. Der-som vi får nye tilskudd, kan prosjektet også munne ut i mer omfattende dokumentasjonsarbeid i lagene.

Om noen historielag har spørsmål til prosjektet eller spørreundersøkelsen ta kontakt med Terje Grytbakk Wold på sekretariat@landslaget.org

Terje Grytbakk Wold
Prosjektleder

Finnnmarkskunstneren

Ivar Sælø

Jan Erik Sælø

Maleren Ivar Sælø (1907-1978) fra Vadsø malte landskapsmotiv, mennesker og Finnmarksnaturen. Han var påvirket av både kvensk, norsk og samisk kultur i sitt kunstnerskap.

Ivar Sælø ble født 21. juni 1907 i Andersby, noen kilometer vest for Vadsø. Hans familie bodde muligens der før de flyttet til Vadsø, eller han ble kanskje født hjemme hos sin mors tante – Juliana (Keskitalo) Klemetsen. I folketellingen fra 1910 står det at de bodde i huset som senere ble kalt Lilleng-huset, nå Kraftlaggata 2 på vestsiden av Prestelv. Etter hvert flyttet familien til adressen som i dag er Havnegata 45. Her ble de boende og her hadde Ivar Sælø og hans søsken sine barne- og ungdomsår.

Familien

Ivars mor Aleksandra (Sandra) vokste opp i Paddeby vest for Vadsø. Hun var barnebarn av Eva Maria Stålnacke og Johan Keskitalo som kom fra Øvre Torneo til Vadsø i 1851. De bosatte seg i Havnegaten 65, i bydelen som en gang ble kalt Indre kvænby, senere kalt Indrebyen.

Samme år – i desember 1851 – fikk de sitt første barn, Gustava. Hun giftet seg i 1870 med Oscar Gustav Kallioniemi og de bodde i

Ivar Sælø

Ivar Sælø vokste opp i Havnegata 45, det lille mørke huset til høyre i bildet. Huset ble revet på 60-tallet. Foto: Leif Hauge

Illustrasjon i Finnmark Folkeblad 2. juli 1928

Paddeby der de fikk 12 barn. Ivars mor var nummer seks i rekken, født i 1883. Ivars far var fisker fra Seløy i Herøy kommune på Helgeland. Navnet hans var opprinnelig Ivar Iversen, men han endret etternavn til Sælø, etter øya han kom fra – så i familien var det både Ivar Sælø senior og Ivar Sælø junior.

Sandra og Ivar Sælø sr. fikk 8 barn som vokste opp, 3 jenter og 5 gutter, hvorav Ivar jr. var nest eldst. Som sin mor blant sine søsken i Paddeby, var han den eneste av barna som ble boende i Vadsø. De andre flyttet sørover og slo seg ned i blant annet Lillehammer, Asker, Sandefjord og Bergen. Hans søster Bergljot dro i 1950 til Canada og deretter til Seattle i USA, men flyttet tilbake til Bergen sammen med sin mann på sine eldre dager.

Barndommens interesser

Som barn flest likte også Ivar å tegne – men litt spesielt var det kanskje at han helt opp til 12-årsalderen hadde en nær nabo og barndomsvenn som også ble kunstner av yrke, Kaare Espolin Johnson. De var like gamle og de påvirket nok hverandres interesser når de i barneårene tegnet sammen. Faren til Kaare, som var overretts-sakfører i Vadsø, sies å ha forsynt dem med blanke ark som de kunne tegne på. Og Kaare har fortalt at de to sammen tegnet båter med kull på naustgolvet – og at han husket Ivars barndomshjem som et hyggelig

Ivar Sælø er nr. to fra venstre, sammen med brødrene Arnt Julius, Oskar og Knut Jarl. Ca. 1915. Foto fra familiealbumet.

Kaare Espolin Johnson og Ivar Sælø. Fra boka "Kaare og Espolin Johnson-Lengselens billeddikter" av Bjørn Tore Pedersen. "Kaare og barndomsvennen Ivar Sælø". Bildet er tatt i Vadsø i 1915.

Ivars søster Bergljot vant avisa The Sun's «sewing contest» i Canada i 1952. En modell bærer her hennes vinnerantrekk i kategorien «Daytime dresses». Bergljot i midten, fotografert ved The National Fashion Show i Montreal. Foto fra Bergljots private samling.

fristed, ikke bare for ham, men også for andre barn i nabolaget.

Familien i Vadsø

I Sælø-familien var de flere med kreative interesser. Ivars mor Sandra ble ved folketellingen i 1910 oppført som husholderske og syerske. Også hans søster Bergljot sydde, og til dette leide de en periode rom i Piippo-gården i Havnegata. Ivars yngre bror Knut Jarl var sammen med Ivar aktiv som musiker både i korps og i orkesteret Fremad i Vadsø, og han har også malt malerier. Han skrev på sine eldre dager en bok om ting han husket fra sin barndom i Vadsø. Boka ble trykket i et meget begrenset opplag til familie og venner. Søster Lilly i Asker spilte flere strengeinstrumenter og skrev tekster til revy og sanger.

Victoria på Lillehammer lagde broderier med blandt annet motiver som var inspirert av bror Ivars malerier.

Tidlige arbeider

Et av de eldste Sælø-maleriene man kjenner til er med motiv av en gutt og en pike, datert 1928. Maleriet eies i dag av en etterkommer i Vadsø av Henry Hansen (foto/optikk). Kanskje maleriet ble reddet under krigen fordi det hang på familiens hytte utfor byen da Vadsø sentrum brant etter bombinga 23. august 1944? På denne datoen ble nok mange Sælø-malerier ødelagt. 2. juli 1928 hadde Sælø en illustrasjon i Finnmark Folkeblad i forbindelse med en artikkel om Berlevåg etter storbrannen 27. juni 1928. Tegningen var skåret i linoleum etter et fotografi av V. Vollumsen.

Utdannelse i Oslo

I 1930/31 gikk Sælø på Statens håndverks- og kunstindustriskole, avdeling første og andre klasse for kunstmalere – SHKS – også kalt Kunst- og håndverksskolen. I 1934/35 var han tilbake i Oslo og studerte ved Statens Kunstakademi.

Tilbake til Finnmark etter utdannelsen

Ivar Sælø dro nordover igjen etter sine utdannelsesperioder i Oslo. Han bodde i Vadsø hele sitt liv sammen med sin kone Elsa – datter av bakermester Anathon Henriksen og søster til blant annet bakermester «Bollen» Henriksen, Minka Brevik, Sigrid Andresen og Aashild Haldorsen i Vadsø. To av Elsas søstre flyttet allerede før krigen til Trondheim, Anna Krogstad og Solveig «Dokka» Thoresen – mor til orienteringsløper og VM-vinner i 1968 og 1970, Ingrid Hadler. Som Sæløs søsken så var også Henriksen-søsknene etterkommere

av kvenske innvandrere til Vadsø – fra Sodankylä og Kalix. Elsa og Ivar giftet seg i 1939. De fikk etter hvert to sønner – Tor Ivar født i 1947 og Jan Erik født i 1951.

Ivar var glad i og sterkt knyttet til finnmarksnaturen, og tidlig i hans kunstnerliv ble Tana et favoritt-område. Sommeren 1942 bygget Ivar og Elsa hytte ved Smalfjordvannet, men den ble allerede høsten 1944 ødelagt av tyskerne da de trakk seg ut av området på vei vestover. Ny hytte ble bygget på samme plass like etter krigen. I årene som fulgte ble somrene alltid tilbrakt ved Smalfjordvannet, og det ble også etter hvert bygget et atelier i tilknytning til hytta. I tillegg hadde Sælø motorsykkel og senere bil, slik at han med Smalfjord som base kunne kjøre andre steder i Finnmark og male.

Ivar Sælø på hybelen under studietiden i Oslo sammen med ungdomsvennene Håkon Noodt fra Tana og Knut Evanger fra Vadsø. Noodt studerte til arkitekt og Evanger jus. Sannsynligvis er bildet tatt under et kunstnerkarneval i 1934/35 i Oslo. Fra familiens fotoalbum.

Krigen

Elsa og Ivar oppholdt seg på hytta i Smalfjord det meste av krigssommeren 1944. 23. august skjedde det som i ettertid er blitt kalt for «storbombingen av Vadsø». Elsas familie ble hardt rammet. Hennes far – bakermester Anathon Henriksen ble drept i det russiske bombeangrepet på Vadsø sentrum. I baker Godtfred Johansens kjeller hadde 20 personer søkt tilflukt. Kun seks av dem overlevde, blant dem Anathons barnebarn, 10 år gamle Lill-Elsa (Andresen Gunnestad) og sønnen Petter Anathon – best kjent i Vadsø som «Bollen».

Senere samme høst ble Elsas søster Aashild alvorlig skadet da en av Polarbils busser ble beskutt av et russisk fly ved Makkenes vest for Vadsø. Hun var da på vei til sin søsters og svogers hytte i Smalfjord. Da hytta i Smalfjord ble ødelagt av tyskerne i oktober 1944, var Elsa og Ivar allerede evakuert sørover og de bodde noen måneder på Hegra i Stjørdal der de ble godt tatt vare på.

De fikk bo på gården til familien Geder-aas og Ivar kunne faktisk til en viss grad fortsette sitt maleryrke mens de var evakuert. Det finnes noen malerier fra Hegra-traktene. Ivar og Elsa hadde kontakt med Gederaas-familien i flere år etter krigen

Sæløs malerier

Sælø malte først og fremst finnmarks-natur – landskapsmalerier. Og siden familien bodde på hytta ved Smalfjordvannet om somrene, har mange av maleriene og tegningene motiver fra Tanaområdet.

Smalfjordvannet, Tanaelva, Ifjordfjellet, Vestertana og gjerne med samiske innslag.

Ishavsveien mot Berlevåg og områdene ut mot Persfjord og Hamningberg var også steder han likte å besøke. Han har også malt fra Karasjok der familien i perioder leide en hytte like ved brua. Malerier med motiver fra Sør-Varanger og steder lengre vest i Finnmark er det også flere av, blant annet fra Øksfjord. Han malte også fra Oslo og på sine turer mellom Oslo og Vadsø mens han tok utdannelsen sin.

Som så mange andre malere besøkte Sælø Lofoten, et område han senere uttrykte spesiell begeistring for. Sommeren 1959 ble det Svalbard-opphold på en måned. Å reise dit var noe han i lengre tid hadde ønsket.

Hvem kjøpte maleriene?

Når Sælø satset på å etablere seg i Finnmark som kunstmaler, så var Vadsø selvsagt det naturlige valget for ham. Han var oppvokst der og hadde mange venner og kjente i byen, ikke minst gjennom sine mange år som musiker. Og byen var jo også hovedstad i Finnmark med fylkesadministrasjon og medfølgende aktiviteter. Dette skapte nok et ekstra kundegrunnlag. I tillegg holdt han utstillinger både i Vardø og Kirkenes. Disse fikk gjerne omtale i lokalavisene.

Mange venner og kjente i Vadsø hadde et Sælø-maleri eller to på veggen. Den største privatkunden var Marie Louise (Priba) Schjetne. Hun jobbet i Telegrafverket i byen og kunne kanskje sies å være en samler.

Aktstudie fra Statens kunstakademi
1934. Foto: Anders Formo

Fra Vadsø under krigen. Foto Jan Erik Sælø

Ifjordfjellet 1955. Foto: Rolf Vonheim

Maleri fra 1928. Foto: Jan Erik Sælø

Lofoten 1939. Foto Jan Erik Sælø

Svalbard 1959. Foto: Jan Erik Sælø

Vestre Jakobselv 1932. Foto: Jan Erik Sælø

Roald Amundsen malt i 1929.
Foto: Sigbjørn Rønbeck

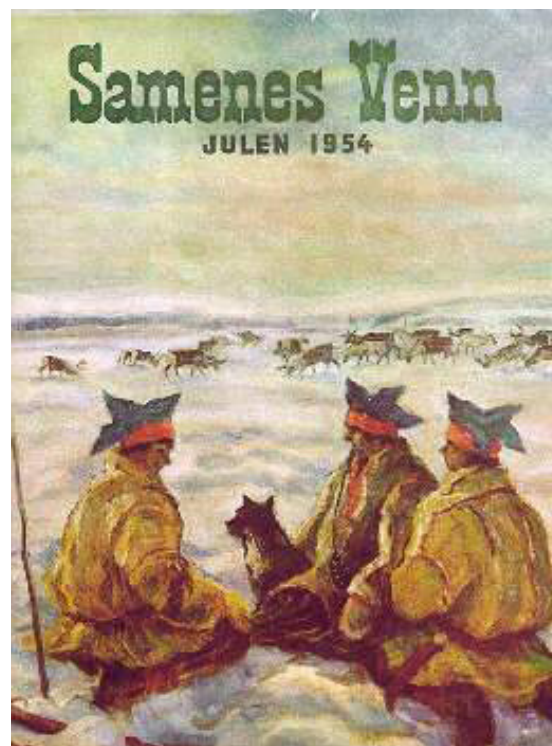
Hun hadde også nær kontakt med Kaare Espolin Johnson og solgte grafikk for ham. Flere malerier ble kjøpt av en finnmarking i Stockholm – Rønnaug (Mosse) Ottersen som hadde familiebakgrunn fra Vardø.

Ellers var både offentlige og private institusjoner kunder. Det var ikke uvanlig å gi et maleri som gave til en jublant eller når noen sluttet etter mange år i en jobb. Og andre fikk maleri i bryllupsgave. Sæløs malerier og kullstifttegninger har hengt som utsmykning i kontorer og bygg og er også blitt gitt som gave fra entreprenør til byggherre ved overtakelse av nybygg. Og i lotterier kunne en av premiene gjerne være et Sælø-maleri, som f.eks. til inntekt for Søsterhytten i 1934 og Sanitetsforeningen/fødestuen i 1946. En fast kunde i mange år, helt fra slutten av 30-tallet, var Norges Finnemisjons-selskap, senere kalt Samemisjonen/Norges Samemisjon. Sælø illustrerte i mange år forsiden til juleutgaven av deres tidsskrift Samenes Venn.

Vadsøpresten Martin Tveter var generalsekretær i Norges Samemisjon fra 1949 til 1954, og da hans datter Ingeborg Tveter Thoresen for et par år siden laget en liste over Sælø-malerier hun kjente til, hadde hun sporet de opp i Drammen, Tønsberg, Asker, Tromsø, Grimstad, Nesodden, Oslo og Paris.

Norges Samemisjon drev også Den Samiske Folkehøyskolen i Karasjok. Til den kjøpte de bl.a. et større «veggmaleri» malt av Sælø. Også de kongelige har fått Sælø-maleri i gave. Da kronprins Olav og kronprinsesse Märtha besøkte Finnmark

i 1934, var de i Vadsø. Om deres besøk i Festiviteten kan man i Finnmarken lese at «der var musikalsk underholdning og te ble servert. Kronprinsparet underholdt seg her med flere av de tilstedeværende personer. Paret blev overrakt et maleri som forestiller to lappepiker, malt av Vadsø-gutten Ivar Sælø.»

Sælø illustrerte gjennom årene mange forsider til Samenes Venn

Musikeren Ivar Sælø

Musikk var Sæløs store hovedinteresse ved siden av malerkunsten. Kanskje han også kunne ha blitt profesjonell musiker. Han spilte fra tidlig alder både trekkspill, kornett og fløyte. Han var blant annet på 1930-tallet medlem av byens kjente salongorkester som bar navnet Musikkforeningen «Fremad». Orkestret ble ledet av komponisten og organisten Gottfred Pedersen.

Sælø var med i korps og han ble dirigent for Vadsø Skolemusikkorps da det ble dannet i 1963. I 1970 fikk han Norges Musikkorpsforbunds fortjenestemedalje. Han var også medlem av Finnmark Symfoniorkester – dannet i 1970 – som fløytist og senere styremedlem. Ofte akkompagnerte musikerne kor, og Sælø arrangerte musikk og skrev noter utfra de instrumentene man hadde tilgjengelig. Ved søk i Finnmarkens arkiver kan man lese at Sælø stod på programmet med fløytesolo da NRK åpnet i Vadsø 17.mai 1934, akkompagnert av Gottfred Pedersen på piano. Da fylkesmann Peder Holt ble begravet i 1963, spilte Sælø i begravelsen sammen med organisten Arthur Nedregaard. Han spilte også ved flere anledninger sammen med Rolf Skille på orgel og piano. Spesielt må også nevnes Sæløs venner og medmusikanter ved mange anledninger – Ivar Hågensen (gitar), Inge Borgen (fiolin), Ole Johnsen (kontrabass/cello) og Edvard Selvåg (fiolin).

Reisene i Finnmark

For å komme seg rundt omkring på sine reiser i Finnmark var Sælø avhengig av å ha eget kjøretøy.

Allerede på 1930-tallet hadde han en Ariel motorsykkel. I en notis fra 8. januar 1938 som avisa Finnmarken den gang hentet fra Vadsø Arbeiderblad, fortelles det at «ungdommene Ivar Sælø og Gullik Iversen» var «de to første som har kjørt veien Vadsø Kirkenes pr. motorsykkel, og når man tar hensyn til at det er midtvinters må man ha rett til å kalle det litt av en prestasjon.»

Sin første bil kan det se ut som om Sælø skaffet seg helt på slutten av krigen.

Fra musikkøvelse med en kvitett bestående av Ivar Sælø, trekkspill, Ivar Hågensen, gitar- Inge Borgen, fiolin- Edvard Selvåg, fiolin, Ole Johnsen, kontrabass. Fotografi fra familiealbum.

På tur med kona Elsa i vinterlige omgivelser.
Foto: Ivar Sælø

Dette store maleriet fra 1957 av Vadsø (3m x 1,2m) har i mange år hengt i byens bystyresal. Foto: Jan Erik Sælø

Muligens overtok han sin nylig avdøde svigerfars Chevrolet. Bilen ble høsten 1944 ødelagt av tyskerne da hytta i Smalfjord ble brent og neste bil var en 1939-modell Austin 10 som etter at freden kom til Norge, trolig ble hentet i Oslo. Denne hadde han helt til 1961 da han gikk til anskaffelse av en ny og romslig Bedford van som han kunne bo i når han var på sine turer – som ofte om somrene gjerne kunne være kombinerte fiske- og maleturer. I 1972 kjøpte Sælø en Volkswagen Transporter, også en bil han kunne bo i på sine reiser.

Utsmykninger

Sælø malte også noen større malerier til utsmykning i offentlige rom. Slike ble bl.a. kjøpt inn til Kirkenes sykehus, kommunehuset i Karasjok, meieri-utsalgene både i Vadsø og Vardø, Vadsø Sparebank og til Vadsø Rådhus.

Avisa Finnmarken beskrev maleriet som henger i bystyresalen i Vadsø slik: «Bildet er delt i tre avsnitt. Først ser man et utsnitt av gamle Vadsø

med sine koselige små trehus, brygger, skuter, dampskip og russefartøyer på havna. Blant de gamle byborgere kan man tydelig ta ut graver Zahl som er ute og leser opp dagens kunngjøringer. I midten går den gamle by opp i flammer mens bombeflyene drar bort i ly av røyken. Det høyre feltet skildrer gjenreisingen av Vadsø, sentrum slik vi kjenner det nå og med stillasene rundt det nye kirkebygget. Opp gjennom gatene kommer barnetoget med en av byens kjente politikonstabler i spissen. Et morsomt og godt bilde.»

Ivar Sælø døde i 1978.

I 1976 fikk han Vadsø kommunes kulturstipend «for sitt lange virke i byens musikkliv, og som kunstmaler med finnmarksnaturen som hovedmotiv i sine arbeider.»

I november 1980 holdt Vadsø kunstforening en utstilling i bystyresalen i forbindelse med kulturdagene.

«Klesvask ved lavvoen» 1955. Innkjøpt av Nasjonalmuseet i 2020. Foto: Børre Høstland, Nasjonalmuseet

I 1998 ble han presentert som Varangerfestivalens festivalkunstner. Utstillingen var på Vårbrudd, der man fremdeles har tatt vare på et stort takmaleri av en himmel som ble laget da Vårbrudd ble bygget i 1949. En litt spesiell utstilling av Sælø-malerier ble for ca. 25 år siden holdt i den norske ambassaden i Brasilia. Den daværende ambassadøren i Brasil, Liv Agnes Kerr (Esbensen), var født og oppvokst i Vadsø, og hun hadde med seg fem Sælø-malerier til Brasil som hun lagde en liten privat utstilling av.

Vadsø museum-Ruija kvenmuseum markerte i 2017 utvidelse av sin samling av Sælø-malerier. Det gjorde de med en

utstilling av museets malerier av kunstmaleren. I tillegg fikk de fra Sparebank 1 Nord-Norge låne et stort panoramamaleri av Vadsø havn. I 2021 startet Evoke Film v/Sigbjørn Rønbeck og Bård Grape (Tromsø) et dokumentarfilmprosjekt rundt Sæløs liv og virke.

I Vadsø museum-Ruija kvenmuseum finnes en samling med 17 Sælø-bilder. Noen av bildene har vært i museets eie gjennom museumsanlegget Esbensen-gården, mens de resterende bildene har blitt gitt til museet som gaver fra både offentlige institusjoner og private eiere. Denne samlingen har vært utgangspunkt for etableringen av et Sælø-prosjekt som

ledes av museets konservator Tove Kristiansen. Museet arbeider blant annet med en forskningsartikkel og katalog om Ivar Sæløs kunstnerskap. Artikkelen er en del av forskningsnettverket Dutkan Davvin, som er et nettverk for museums- forskning i Troms og Finnmark.

I tilknytning til dette har museet påbegynt et dokumentasjonsarbeid som kartlegger Ivar Sæløs bilder som nå fins spredt over Norge og i utlandet. Dette skal ende i en katalog som også vil inneholde artikler om hans liv og virke. Prosjektet er planlagt å ende med en vandrestilling til kommuner i Finnmark.

I 2023 ble Kvenfolkets dag markert av Nasjonalmuseet med et Sælø-maleri innkjøpt i 2020. På Nasjonalmuseets Facebook-side skrev de:

«Vi markerer Kvenfolkets dag med eit verk av Ivar Sælø (1907–1978). Han levde med kvensk, norsk og samisk kultur side om side, og fleire av motiva hans uttrykker dette. Vidda, fjell, vatn og dei som oppheldt seg der blir skildra med klare fargar. Sælø studerte ved Kunst- og håndverksskolen og Kunstakademiet i Oslo. Han hadde kvenske røter, og etter utdanninga flytta han tilbake til Vadsø, der han vart fødd og hadde vakse opp. Han måla landskapsmotiv frå Finnmark gjennom heile livet, og framstilte naturen og kulturane som omgav han. Innkjøpet av Ivar Sæløs måleri «Klesvask ved lavvoen» er eit viktig bidrag til museets samling av verk frå Nordkalotten.»

Kvenfolkets dag 2023 ble også markert med et foredrag om Ivar Sælø på Grenselandsmuseet i Kirkenes av konservator Tove Kristiansen ved Vadsø museum–Ruija kvenmuseum.

Teksten sto første gang på trykk i Varanger årbok 2023, utgitt av Sør-Varanger historielag, Vadsø historielag og Vardøhus museums-historieforening. Takk til redaksjonen i årboka, redaktør Trygg Jakola og først og fremst forfatter Jan Erik Sælø for tillatelse til å publisere teksten i Lokalhistorisk Magasin.

Om forfatteren:

Jan Erik Sælø er sønn av kunstmaler Ivar Sælø, han er født i 1951 og oppvokst i Vadsø. Han flyttet i 1974 til Oslo og tok ingeniørutdanning i elektronikk med bakgrunn i sin interesse for musikk. Ansatt i NRK 1982–2021 da han ble pensjonist. I NRK har han jobbet mye med musikk og har blant annet vært redigerer samt postproduser for Beat for beat i flere sesonger. Bosatt på Fjellstrand, Nesodden siden 1991.

Namna langs setervegen

Av Torveig Dahl

Kor mange namn kan ein finne langs ein vegstrekning på rundt 15 km? Det har brørne Tormod og Rasmus Stauri sett seg fore å finne ut. Nå har dei samla inn, dokumentert og sikra veldig mange namn for framtida.

Dei har sett fokus på eit avgrensa område, setervegen i Nørdre Lia frå Flåtå/Tøfte til Toftsetra på Sør-Fron. I arbeidet bruker dei ein involverande metodikk, der lokale informantar blir med i arbeidet gjennom heile prosessen. Samstundes skjer det på eit godt fagleg nivå, med god refleksjon over namna, etymologi, kva dei fortel om levd liv for seterbrukarar, hyttefolk og andre.

Rasmus og Tormod har lang erfaring frå arbeid med språklege tilhøve og har solid lokalkunnskap. For nokre år sidan spurde dei to eldre heimelsmenn til råds om gamle namn langs denne vegen. Det vart eit omfattande materiale. Notane er reinskrivne og gav ein god start for vidare arbeid.

Tidleg i sommar inviterte dei to andre lokalkjende folk med på biltur langsmed setervegen. Denne gongen med lydopptakar og fotoapparat. Nå står det att å arbeide med stoffet, og ikkje minst finne ut om etymologien til kvart stadnamn. Dei har til nå samla inn rundt 100 lokale stadnamn langs setervegen.

Namnemøte på Sveiphuslykkja

I sommar inviterte dei 18 personar i seter- og hytteområdet til eit treff for vidare drøftingar og for å få fleire innspel. Da synte dei lysbilde og fortalde, så vart det kaffe og biteti, samtale om setervegen og om folk som har nytta vegen tidlegare og inn i vår tid. Det kjem ei vidare formidling for fleire neste år i årboka til Fron historielag, Fronsbygdin. Kan hende blir det fleire tiltak?

Språkrådet gav tilskott til mange stadnamnprosjekt i 2025

Språkrådet lyste i vår ut 1.550 000 kr til innsamling og dokumentasjon av stadnamn. «Formålet med tilskottsordninga er å bidra til å berge stadnamna som kulturarv ved å gi støtte til lokale aktørar som vil samle

inn namn. Innsamling og registrering skal samordnast, slik at namna kan bli tilgjengelege for flest mogleg. Det materialet som blir samla inn, skal derfor leggjast inn i ein nasjonal namnebase.» (e-brev frå Språkrådet 19.08.25)

Det kom inn 33 søknader til Språkrådet, av desse fekk 19 innvilga tilskott. 16 av søkjarane er historielag eller sogelag, men det kom òg søknader frå bygdelag og liknande.

Stauri-brørne sendte inn ein søknad med prosjektbeskriving, framdriftsplan og omtale av involvering av lokalkjende og fekk 23 500 kr. I haust går dei i gang med ferdigstilling av materialet, det vil si den tidkrevjande prosessen med registrering i eit

Hesten Kolbein og Are på "Kroken" sist på 1920-talet på veg til fjells.

registreringsprogram som Språkrådet har for prosjektet. Her skal ein også lesa inn alle namna på dialekt.

På spørsmål til Språkrådet om det er mogleg for andre enn dei som fekk tilskott å registrere stadnamn i basen, er svaret «Det er mogleg å få tilgang til å registrere namn i basen utan å få tilskott, men ein må uansett sende inn søknad med prosjektplan og framdriftsplan.» Ein kan lesa meir om ordninga på nettsidene til Språkrådet, sprakradet.no: Tilskottsordning for innsamling av stadnamn.

Det har gjennom åra vore mange som har samla stadnamn for ulike område. Mykje av dette er bevart i ulike private og offentlege skuffer og magasin, utan å vera samla og lagt inn i same database eller kartsystem. Det er difor flott at Språkrådet har teke tak i dette! Det er likevel viktig at slikt grunnlagsmateriale med kart, notatar o.l. blir bevart i nærmaste privatarkiv eller offentleg arkiv. Det kan fort bli liggande i ein plastpose eller ein pappeske og gløymd på eit loft eller anna. Kan hende det er fleire som har samla stadnamn som vil skrive om arbeidet i Lokalhistorisk Magasin?

Det er nyttig å dele erfaringar og ikkje minst metodikk om korleis ein har gjennomført det, skjema, kartfesting, skrivemåte mm.

Takk til Rasmus Stauri for informasjon og utlån av foto.

Kvifor blir denne delen av setervegen kalla "Langleite", og kor gammalt kan namnet vera?

Frå heimesida til Fron historielag hentar vi eit foto og utsnitt av ei tekst om arbeidet: «Kvifor heiter det Sveiphuslykkja? Og Gærn-Beret-dalen? Haustsetra? Kven var det som stal skinker og gøynde dei ved Stabbursteinen? Kvifor heiter det Nærkampen? «Når»– det same som engelsk «narrow». Den smale kampen. Og den bratte svingen over bekken ned til Sørensenvegen med det underlege namnet Skikju(a). Vart òg skrive «Skridjua». Med andre ord: der det gjekk eit skred eller «skriu».

Samisk liv og kultur på 1700-tallet

Ny bok fra Museumsforlaget

Av Terje Bratberg og Jacob Nordin Andresen

“Vi har i forbindelse med et forskningsprosjekt kommet over en kulturhistorisk skatt, et praktfullt manuskript i Det Kongelige Bibliotek i København. Manuskriptet ble laget på 1740-tallet og inneholder 85 akvareller som viser samisk liv og samiske skikker på 1720- og 1730-tallet, samt ledsagende tekst. Manuskriptet er uhyre interessant og vi utgir det derfor som en kommentert utgave, som også inneholder alle de 85 akvarellene og en del andre bilder.” Dette skriver forfatterne Terje Bratberg og Jacob Nordin Andresen.

Boka er basert på sunnmørspresten Knud Leems detaljerte beskrivelser av samisk liv og kultur. Han bodde ti år i Finnmark, først som misjonær i Porsanger og Laksefjord og deretter som sogneprest i Alta, og skisserte beskrivelser av det han så og opplevde. Senere engasjerte han en kunstner til å lage 85 akvarelltegninger, og sammen med hans bildebeskrivelser utgjør dette et hittil upublisert gotisk manuskript.

Boka kom ut i juli 2025.

Forfatterne har sortert akvarellene og inndelt dem i ni tematiske kapitler, blant annet reindrift, arkitektur, håndverk, klesdrakt og religion.

Leem var en dedikert teolog og språkmann som skrev den første samiske grammatikken, og i 1752 ble han utnevnt til professor i samisk språk ved kong Frederik Vs nordsamiske språkseminar i Trondheim. Forfatterne har transkribert Leems håndskrevne kommentarer i Det Kongelige Bibliotek i København, og sammen med de praktfulle akvarellene gir boka et enestående innsyn i datidas oppfatning av samisk levesett.

Historiker Terje T. V. Bratberg (f. 1955) har utgitt en rekke lokalhistoriske bøker og har tidligere vært konservator ved Sverresborg Trøndelag Folkemuseum. Jacob Nordin Andresen (f. 1998) jobber som byguide i Trondheim og har en mastergrad i historie. Tittelen på hans mastergradsoppgave fra NTNU var Dansk-norsk misjon i Trøndelag: En analyse av skildringer om misjonen overfor sørsamene i Trondhjems amt 1706–1731.

Vi har vært så heldige å få publisere noen utdrag fra boka:

Nomadisk livsstil

Dette kapittelet, og de tilhørende bildene, skildrer det nomadiske livet som preget betydelige deler av samisk kultur på 1700-tallet. Kunstneren har i bildene vist reiser som foregår til fots, med båt eller med kjørerein. Samene kunne være bofaste, hel- eller halvnomadiske. For de helnomadiske var reindrift den viktigste næringen.

Mobilitet var et sentralt element i det nomadiske livet, og derfor måtte reinen være lett å flytte på. Reinflokkene måtte flyttes til steder der de trivdes, med tanke på både klima og tilgjengelig beite. Om vinteren var det vanlig å reise til områder der reinen fant beite i form av reinlav. Sommerstid holdt reindriftssamene til ute ved havet, hvor det fantes ekstra næringskilder for reinen, og hvor man kunne drive fiske.

Mennesker som levde i skogområdene, kunne også holde reinsdyr som lokkedyr, transportdyr og kilde til mat. Folk ved kysten var mer bofaste, og drev i mange tilfeller småbruk, oftest i kombinasjon med fiske. Også halvnomadiske samer kunne drive med rein, men det var som regel i kombinasjon med annen næring. Disse reineierne holdt ofte til i et bestemt område og flyttet som regel kun over kortere strekninger.

Reindriftssamene flyttet mye, og fulgte et fast mønster, hvor siidaene beveget seg mellom forskjellige boplasser over et stort område.

Jakt og fiske

Jakt og fiske har fra gammelt av vært en vesentlig del av næringsgrunnlaget til samene. På 1700-tallet jaktet de på en rekke ulike dyr for å skaffe mat, skinn og pels. Dette var både til eget bruk og til handel og betaling av skatt. Ville reinsdyr var det viktigste jaktbyttet. Kunstneren har skildret jakt på forskjellige dyr, og dessuten er det flere bilder som viser ulike teknikker for fuglefangst. Det er også blitt lagt stor vekt på fiske, der teknikken har variert etter årstidene.

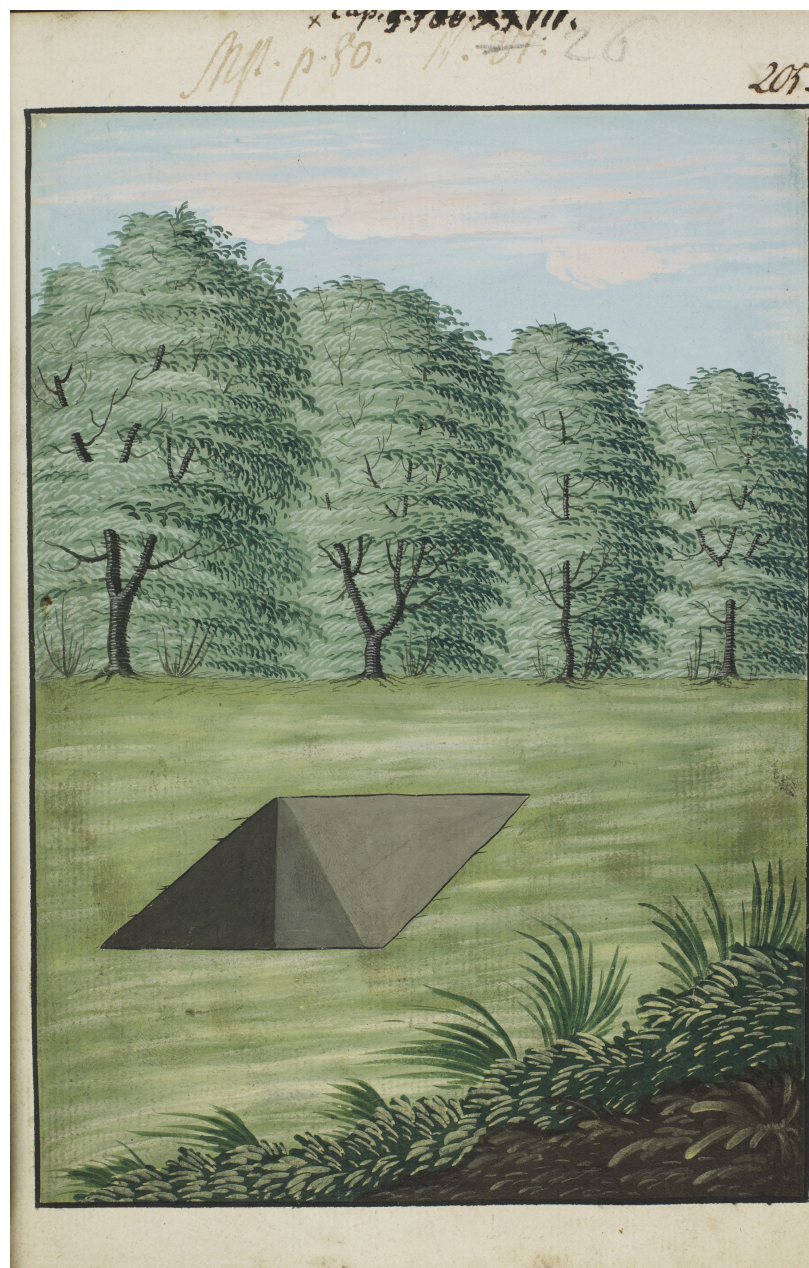
På begynnelsen av 1700-tallet fantes det fortsatt flokker med villrein i Finnmark, selv om bestanden ble betydelig redusert i denne perioden. Det henger nok sammen med at varene som man fikk fra jakten, ble sterkere etterspurt.

Et eksempel på slik jakt ser man på bilde 517. Her har kunstneren avbildet en mann som har fulgt etter en villreinflokk. Han har tjoret kjørereinen sin fast til et tre. Mannen lister seg inn på dyrene med et gevær, inntil han er på skuddhold. Siden geværet gjorde sitt inntog i samisk jaktteknikk på 1600- og 1700-tallet, var nok dette en relativt moderne metode da Leem skrev om det.

Fallgroper: Villrein var samenes foretrukne jaktbytte. Denne jakten var hjørnesteinen i økonomien til mange siidaer. Reinen ble ofte fanget i fangstgroper og avlivet der. Slike fangstinnretninger har vært brukt siden steinalderen. Gropene kunne være et par meter dype og trange, slik at dyrene som gikk i dem, ikke kunne hoppe ut igjen. Det finnes slike groper fra fjellområdene i Innlandet fylke til Kola-halvøya i dagens Russland.

Systemet med groper og tilhørende kjellere er påvist blant annet flere steder i Finnmark. I nærheten av fangstgropene finnes det mange steder kjellere i jorden, hvor kjøttet ble lagret, noe som viser at dette var helhetlige fangstanlegg. I Øst-Finnmark, spesielt i Tana og Varanger, var denne formen for jakt utbredt, og man har så langt funnet om lag tre tusen groper, fordelt på 14 anlegg.

For å kunne oppbevare ferskt kjøtt gravde man ofte jordkjellere eller kjøttgjemmer, slik som kunstneren har fremstilt det i bilde 205. Bunken er belagt med stein, og kulden i jorden gjorde at kjelleren ble et kjølig oppbevaringssted til alle årstider. Leem skriver at den hovedsakelig ble benyttet for å oppbevare kjøttet av ville reinsdyr.

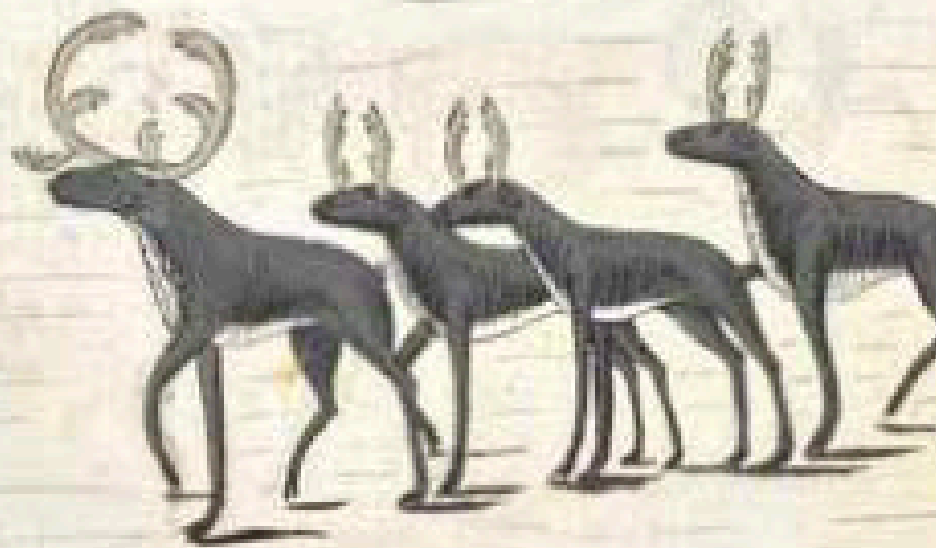

205 Kjøttgjemme. En jordkjeller som benyttes til å oppbevare kjøtt. Foto: Det Kongelige Bibliotek i København.

En jaktteknikk kunstneren har illustrert, i bilde 723, gikk ut på å jage ville reinsdyr ut i innsjøer og deretter avlive dem. På bildet ser man to menn stående på land som har jaget et reinsdyr ut i vannet. Der ligger det en båt med to jegere: en som ror, og en annen som gjør seg klar til å stikke reinsdyret med et spyd. Jegerne kunne også vente til de så et dyr som skulle svømme over sjøen, for å så jakte det ned. På holmen til høyre i bildet kan man se flere reinsdyrhorn som ligger igjen på et berg. Grunnen til at hornene ligger igjen, var at de ble brukt som en del av et offerritual, skriver Leem.

Offerstedet kunstneren har avbildet, kaller Leem Leunje-Jauvre-Suolo. Navnet skal ifølge ham bety «Porsangerelvens ferske sjøs holme». Offerstedet ligger på en holme i Øvrevannet, et ferskvann fem mil sør for Lakselv, innerst i Porsangerfjorden. Holmen ligger utenfor bygda Skoganvarre, eller Skuvvanvárri. Leem antok at dette var et svært gammelt offersted, da han hadde blitt fortalt at samene tidligere holdt til på stedet for å jakte på ville reinsdyr.

Bilde 517 – Villreinjakt
En mann jakter på villrein med gevær.
Etter at han har fått dyrene i sikte,
binder han kjørereinen og nærmer
seg flokken til fots.

Innendørs liv

Samenes liv inne i telt og gammer er illustrert i flere bilder. Her har kunstneren fokusert på blant annet interiøret, innredningen og tilberedningen av mat. Bildene er ikke realistiske gjengivelser av de faktiske boligene. Kunstnerens skildringer viser konsekvent at det i teltene og gammene var seks rom, mens antallet mennesker varierer mellom 11 og 14.

I virkeligheten var gulvflatene mindre enn vist i bildene. Det var trangt i teltene og gammene, og derfor hadde gjenstandene sine faste plasser for å bruke gulvarealet så effektivt som mulig.

Det er ikke selve bygningene som er i fokus, men heller situasjonene som utspiller seg inne i dem. Bildene skal heller speile familielivet, og de skildrer flere situasjoner på en gang. Dette hadde vært vanskeligere å fremstille med realistisk størrelse på boligene. Istedenfor å tolke bildene i dette kapittelet som faktiske gjengivelser av telt og gammer, er det bedre å tolke dem som opplysende plansjer.

Innredning

Kunstneren har illustrert innredningen i tre boliger. I bilde 233 har kunstneren avbildet innredningen i et sommertelt. Like innenfor inngangsdøren er det et åpent rom, avdelt med to bjørkestokker, men uten vegger, hvor brenselet ligger. Leem skriver at dette rommet er en alen bredt, altså litt over 60 cm. Innenfor dette rommet ligger ildstedet, og bak det finnes stedet hvor gryter og kar oppbevares. På hver side av midtaksen er det tre soner uten

vegger.

Disse er skilt fra hverandre med planker som er lagt på gulvet. I rommene er det gulv laget av riskvister som det er lagt reinsdyrskinn på.

245 Matlaging. Her vises ulike typer tilberedning og spising av mat i gammen til reindriftsamer. Ved ildstedet stekes et kjøttstykke på en pinne. Øverst, på venstre side, sitter en mann og varmer frossen reinsdyrmelk som spises med skje. I det midterste rommet spises frossen reinsdyrmelk blandet med krekling. Nederst på venstre side sitter en mann som steker en skive ost av reinsdyrmelk. Øverst på høyre side sitter en kvinne og lager smør av reinsdyrmelk. I det midterste rommet på høyre side spises det kokt kjøtt. Nederst på høyre side sitter en mann og knuser margbein som skal kokes for å få ut fett. Foto: Det Kongelige Bibliotek i København.

121 Kvinneklær. Til venstre: en kvinne med en hvit kofte av vadmél, en hvit lue av lin og tørkle og forkle av russisk lerret, et belte med tinnplater og en sølje av messing. Til høyre: en kvinne iført en rød kofte, rød lue av klede, et rutete tørkle, et belte av sølv, og sko laget av hvitt fotskinn. Foto: Det Kongelige Bibliotek i København.

Klær

I dette kapittelet vil vi fokusere på de samiske klærne, slik de er fremstilt av kunstneren. Her vises de ulike komponentene i både manns- og kvinneklær, samt tilbehør. På flere av bildene vises det klær for mennesker fra ulike samfunnslag, med og uten dekorasjoner. Det er også avbildet finere klær med kostbart tilbehør, som for eksempel metallbeslåtte belter, søljer og forgylte knapper.

Dessuten er det avbildet to særegne drakter som ble brukt av to samiske menn som var i tjeneste i København. Samiske klesskikker har endret seg gjennom tidene. Plaggene kunne utformes etter individuell smak, men det var også mulig å vise familie- og slektstilhørighet og ekteskapelig status.

Stilene var ulike – avhengig av kjønn, familie og geografi. Klesdraktene hadde mange detaljer som varierte mellom ulike områder. Det som er skildret, er altså motetrender i samisk klesskikk i Alta, Laksefjord og Porsangerområdet tidlig på 1700-tallet.

Klær for menn

I bilde 61 har kunstneren avbildet flere hodeplagg og kofter som ble brukt av menn. I øverste rekke er det avbildet tre luer og én reisehette, og i nederste rekke tre kofter, som Leem kaller kjortler. Luene har spiss form som en kjegle, og de var, ifølge Leem, vanligvis sydd sammen av fire stykker av tøytypen kersey. De har en brem av oterskinn nederst, noe man kan se på de tre første på bildet. Dette tyder på at det er vinterluer, da oterskinn er noe av det som varmer best.

433 Trening av trekkdyr. Øverst sees en rein som skal temmes, men den har lagt seg ned og vil ikke dra pulken. Dyret blir slått over nesen med en kjepp. I midten sees tømmen som dyret styres med. Nederst fra venstre vises et tinnbrodert belte for reinsdyr, en skinnkrage med trekkreim og en liten krage med en bjelle. Foto: Det Kongelige Bibliotek i København.

Medlemsfordeler for lokale historielag

Skal du gi ut en årbok, lokalhistorisk bok, medlemsblad, brosjyre eller plakat? Som medlem i **LANDSLAGET FOR LOKALHISTORIE** får du en eksklusiv fordel: profesjonell hjelp til produksjon – *til medlemspris* – fra LOS Digital.

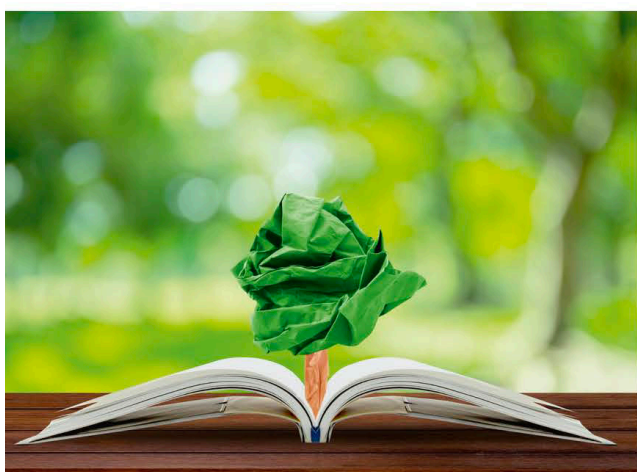
Vi har lang erfaring med bokproduksjon og leverer til de største forlagene i Norge og til små lokale utgivere. Vi hjelper deg med design, oppsett og trykk – og sørger for at produktet leveres til riktig tid. Ønsker du det, kan vi også sende ut publikasjonen direkte fra trykkeriet til dine medlemmers postkasser.

Det beste av alt? Som medlem får du dette til gunstige priser.

Ikke nøl med å ta kontakt – vi trykker alt du kan tenke deg, og viser deg gjerne eksempler på tidligere oppdrag. Ønsker du referanser fra historielag som bruker oss, formidler vi det gjerne.

Ta kontakt med vår representant for landslagets medlemmer.

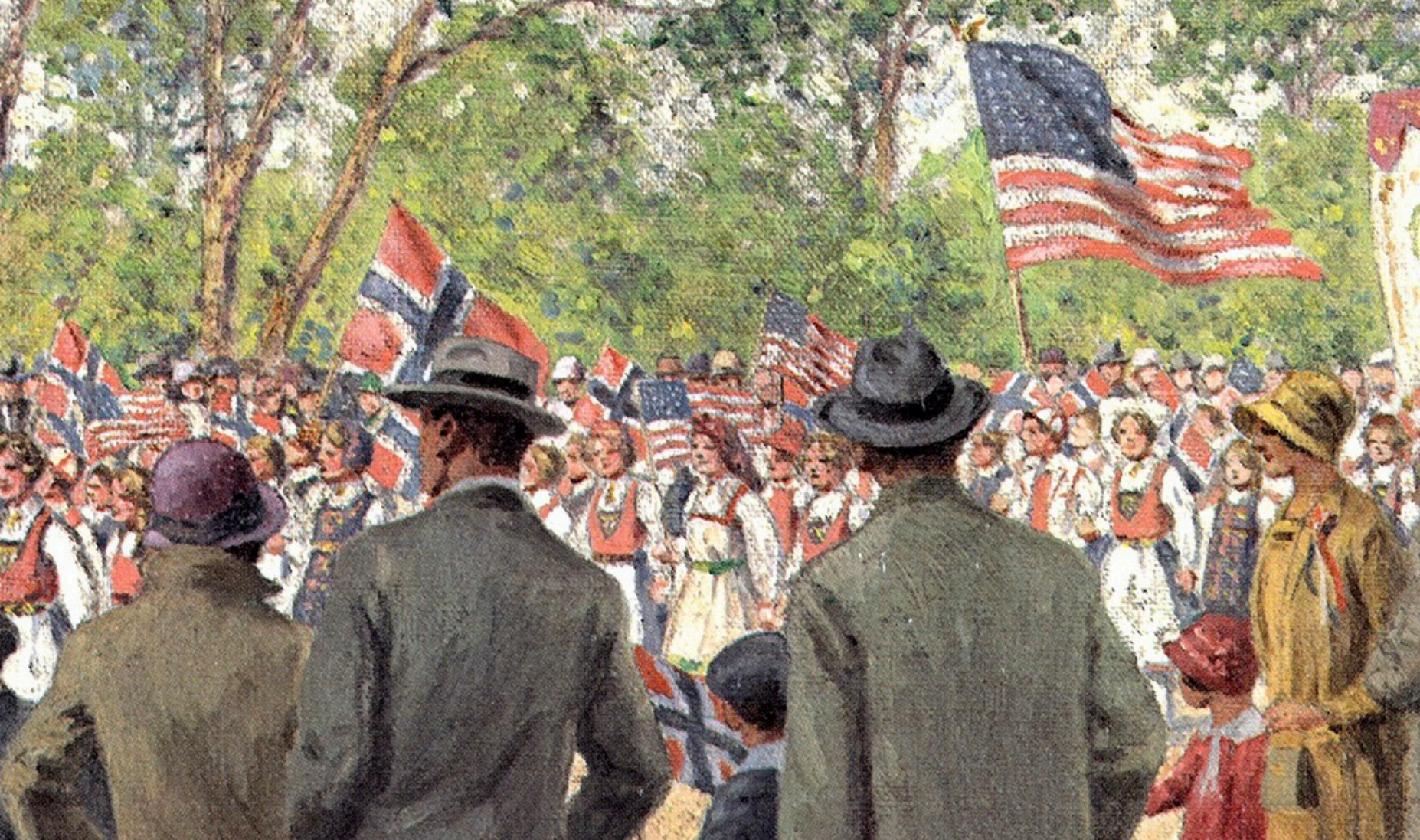
Kjell-Even Våraker
kjell-even@losdigital.no
Tlf.: 907 52 744

Den merkbare forskjellen

LOS DIGITAL AS :: Elveveien 30c :: 3262 Larvik :: www.losdigital.no

Emigrating to America

Formidlingsprosjekt fra Tidvis som enkelt kan brukes av lokalhistorielag

Ragnhild Hutchinson
Historiker og daglig leder for Tidvis

I 2025 markeres 200-årsjubileet for det første norske emigrantskipet som satte kurs for Amerika. Den norske utvandringsbølgen økte kraftig mot slutten av 1800-tallet og fortsatte inn i første halvdel av 1900-tallet, og reisen var noe mange aldri glemte.

Prosjektets formål

«Emigrating to America» er et formidlingsprosjekt utviklet av Tidvis, med mål om å gi både skoleelever og historieinteresserte publikum innsikt i norsk utvandring til USA på 1800- og tidlig 1900-tallet. Dette gjøres

gjennom en gratis, nedlastbar utstilling og tilhørende undervisningsopplegg, tilgjengelig på både norsk og engelsk. Alt materiale er publisert under åpen lisens (CC-BY-SA), og kan benyttes fritt.

Særlig utstillingen er relevant for lokalhistorielag som ønsker å markere utvandringsjubileet i 2025, eller som senere ønsker å fortelle om lokal utvandringshistorie. Den kan enten settes opp selv, eller sammen med f.eks. lokalt museum, bibliotek, skole eller sykehjem.

Utstillingen består av tre, valgfrie, deler:

- Utstillingsplakatene ligger på nettsiden, og lastes enkelt ned. Del en og tre er pdf'er, og kan sendes til trykk hos et trykkeri. Del to er en indesign-fil, slik at lokalhistorielaget selv, eller med hjelp av en designer, kan legge inn tekst og bilder.

Utstillingen settes opp på museum, kulturinstitusjoner, sykehjem, skoler, kommunehus eller der det kan passe. Plakatene kan festes f.eks. med borrelåsteip på veggen, eller settes på staffeli. Om den settes opp ute, bør plakatene være slik at de tåler vær og vind.

Gjertrud Jonsdatter iført Hardangerbunad før ho utvandra til Amerika i 1901 (Elgar: Vesterheim Museum)

Undervisningsopplegg

Undervisningsoppleggene er laget for mellomtrinnet, ungdomsskolen og videregående. De legger opp til at klassen (avhengig av tilgjengelig tid) utforsker emigrasjonen gjennom et digitalt spill, et fysisk klasseromspill, fagtekster som kan printes ut, utstillingen eller egne intervjuer med emigranter.

For lokalhistorielag kan det være interessant å se nærmere på klasseromsspillet, og kanskje bruke det i egen formidling knyttet til emigrasjonen. Emigrating to America er del av Utvandrerjubileet #crossings200. Det er et forsknings og utviklingsprosjekt initiert av Vestland fylkeskommune, med Vestnorsk utvandringssenter, Vesterheim museum (i USA) og Tidvis som partnere. Memoar og historieforteller Torgrim Mellum Steene har også bidratt.

Utforsk den norske utvandringa til Amerika gjennom interaktive digitale og fysiske opplevingar.

På nettsida finn du eit digitalt spel om kryssinga av Atlanteren, ei utstilling om utvandringa – som også har plass til lokale historier – og dessutan undervisningspakkar som inkluderer både oppgaver og spel.

Alt innhald er tilgjengeleg både på norsk og engelsk, gratis, og publisert under ein open lisens.

emigratingtoamerica.no

Prosjektet er finansiert med midler fra Bergesenstiftelsen, Arkivutviklingsmidlene, Arkivverket og Vestland Fylkeskommune.

OM OSS

Interaktiv forskningsformidling

Tidvis er en ledende produsent av 3D-visualiseringer, og en etablert utvikler av undervisningsspill. Vi er et ideelt selskap som utforsker og utvikler nye måter å formidle og tilgjengeliggjøre forskning på, med et spesielt fokus på historie. Vi mener historie er viktig, fordi det danner grunnlaget for vår forståelse av nåtiden og hva vi forventer av fremtiden.

Vårt mål er å kombinere velkjente og nye virkemidler og teknologier. Eksempler på slike er databaser, digitale og fysiske spill, 3D-modeller, augmented og virtual reality, animasjoner, interaktive sanseopplevelser og god, fleksibel design på alle flater.

Vi ønsker å nå bredt ut med elegante løsninger. Slik gjør vi det lettere for mennesker i dag å få erfaring med fortiden, og legger til rette for at flere får et bredere kunnskaps-grunnlag for å reflektere over nåtiden og fremtiden.

